

Ungdom **uten** sikkerhetsnett?

Ungdom som har behov for tjenester fra Nav har ulike og sammensatte problemer. Mange har belastninger i livet på grunn av familie, ensomhet, boforhold, rusproblem og/eller helseproblemer. Problemene kan være så store at de fører til vansker med å fullføre skole eller skaffe seg inntektsgivende arbeid. For disse ungdommene kan det være avgjørende at de får tilpasset oppfølging og tiltak for å kunne fullføre utdanning eller skaffe seg arbeid. Formålet med sosiale tjenester er blant annet å bidra til at den enkelte kan delta aktivt i samfunnet. Riktig tiltak på riktig tidspunkt er viktig for å forebygge sosial isolasjon og manglende aktivitet.

I det landsomfattende tilsynet med sosiale tjenester i Nav 2015 og 2016 har fylkesmennene undersøkt om tjenestene opplysning, råd og veiledning og økonomisk stønad til ungdommer mellom 17-23 år er tilgjengelig, om det er tilstrekkelig kvalitet på saksbehandling og oppfølging, om ungdommene får mulighet til å medvirke og om kommunene har styringstiltak for å sikre kvalitet og forsvarlige tjenester.

Resultatet fra tilsynet, og kommunenes egne vurderinger, viser at ungdom ikke får de tjenestene de har rett på, og at kommunene ikke har god nok kontroll på arbeidet som utføres.

Hvem har ansvaret?

Nav-kontorene er et partnerskap mellom stat og kommune. Statlige tjenester i Nav er knyttet til pensjon, trygd og arbeid. De kommunale tjenestene i Nav skal som et minimum

være sosialhjelp, økonomisk rådgivning, opplysning, råd og veiledning, midlertidig bolig, tilbud om individuell plan og kvalifiseringsprogrammet. Arbeids- og velferdsdirektoratet har overordnet ansvar for at den statlige delen av Nav-kontorene når fastsatte mål og resultater. Samtidig er Arbeids- og velferdsdirektoratet fagdirektorat for de kommunale sosiale tjenestene i Nav.

Det er den enkelte kommune som har ansvar for at sosialtjenesten i Nav fungerer slik loven krever. Kommunen skal ha kunnskap om hvordan tjenesten fungerer når det gjelder innhold og utførelse og det skal iverksettes tiltak når det svikter, eller helst før det svikter. Dette krever at kommunen er kjent med hvilke krav som gjelder og følger med på at tjenesten fungerer i tråd med lovkrav. Kommunene har ansvar for at de sosiale tjenestene er tilgjengelige og at tilbudet er forsvarlig. Ved tilsyn kontrollerer fylkesmannen at de sosiale tjenestene i Nav fungerer som forutsatt.

Hva finner tilsynet?

Tilsynet med sosiale tjenester til ungdom mellom 17-23 år dokumenterer alvorlige lovbrudd. I over 70 prosent av de kommunene hvor fylkesmannen har hatt tilsyn i 2015 og 2016 konkluderes det med at kommunene bryter loven eller bør forbedre tjenestene.

Opplysning, råd og veiledning og økonomisk stønad er rettigheter for alle som fyller kravene og har sosiale problemer. Kommunen skal sørge for at publikum har tilgang til informasjon om tjenestene. Særlig for ungdom er det et krav at tjenesten tilbys raskt, og

Nav-kontorene skal være proaktive for å fange opp henvendelser som kan tyde på behov og deretter iverksette tiltak. Søknader om økonomisk stønad skal alltid realitetsbehandles. I tilsynet finner fylkesmannen gjentatte lovbrudd eller behov for forbedring på dette området. Informasjon er ikke alltid tilgjengelig, det gis heller ikke alltid korrekt informasjon om tjenestene ved oppmøte på Nav-kontoret. Konsekvensene av dette kan være at ungdom ikke får den oppfølging de burde hatt og også har krav på.

Kjerneoppgaver i sosialt arbeid er kartlegging og individuell vurdering. Brukermedvirkning er et gjennomgående krav. Kartleggingen skal ha tilstrekkelig omfang til at retten til tjenester kan vurderes. Over halvparten av de kommunene som har vært undersøkt svikter på dette området. Det foretas ikke alltid en kartleggingsamtale, det finnes ikke rutiner for kartlegging og sikres ikke felles praksis. Dette betyr at for mange ungdommer ikke får vurdert hva de har behov for eller får den hjelp de har rett til.

Når det videre svikter i kommunenes dokumentasjon i arbeidet utfordrer dette ungdommenes rettsikkerhet. Det er ofte ikke mulig å vurdere om tjenesten de er tildelt, eller ikke tildelt, er gjort på et korrekt grunnlag. Det gjør det også svært vanskelig for kommunene å kontrollere og eventuelt forbedre egen tjeneste.

I dette tilsynet er det funnet svikt om er tilsvarende det fylkesmennene gjennom flere år har rapportert fra andre tilsyn med sosiale tjenester i Nav. Det er gjennomgående at kommuner i for liten grad sikrer at tjenester er tilgjengelige, og at de ansatte som skal møte brukerne og vurdere

kommunene strever med å sikre sine innbyggere forsvarlige sosiale tjenester.”

behov, rettigheter og bistand har tilstrekkelig kompetanse. Flere kommuner kjenner sine egne tjenester så dårlig at de ikke har oversikt over hvor det kan svikte eller hvor loven brytes.

Er det plass til sosialt arbeid på Nav-kontorene?

Gjentatte tilsyn med sosiale tjenester på Nav-kontorene får oss til å stille dette spørsmålet. I stor grad svikter det i ledelse og styring. Loven er klar når det gjelder det kommunale ansvaret om å følge med på tjenesten, og å følge opp tjenesten med styrings- og kvalitetstiltak, men det synes som om kommunene strever med å sikre sine innbyggere forsvarlige sosiale tjenester.

Vi ser alvorlig på situasjonen for noen av samfunnets mest sårbare grupper. Når tilbudet til eksempelvis ungdom som står i fare for å falle utenfor samfunnet svikter, kan det ha store konsekvenser for den enkelte og for samfunnet som helhet. Det er viktig at ungdom med sosiale problemer fanges opp og tilbys nødvendig og tilpasset støtte. Individuelt tilpasset hjelp vil kunne bidra til at flere får en voksen-tilværelse med sosial og økonomisk trygghet og aktiv deltakelse i samfunnet.

Kommuner som ikke har fått sin tjeneste vurdert i landsomfattende tilsyn 2015-2016 vil kunne ha nytte av å studere veileder for tilsynet med tilhørende oppsummeringsrapport som vil bli publisert våren 2017.